

VREDE

In de tijd rond Kerstmis klinkt het woord 'vrede' in vele liederen. En de mythe wil dat overal ter wereld geweren zwijgen vanwege Kerstmis. Een tijd van vrede... En in deze periode hebben de Europese inlichtingendiensten "kerstaanslagen" (wat een woord...) voorspeld.

Zonder angst blijf ik intussen enthousiast gebruiker van het openbaar vervoer. Een avontuur van aangedurfde (of gedroomde) ontmoetingen.

Ja, er zijn ook mensen die zonder de buschauffeur aan te kijken zwijgend hun strippenkaart neerleggen, of die naast iemand neerploffen zonder even te groeten. Er zijn er die de muziek zo hard op de oren hebben dat zij de klachten van omstanders niet eens horen. Er zijn er die liever duwen dan dat zij vragen of ze er langs mogen.

Maar soms zie je hoe een betoverende invloed kan uitgaan van even contact maken. Dan is de zuur kijkende buurvrouw ineens een moeder die haar zieke kind gaat opzoeken. De brommerige chauffeur blijkt een aardige man. Er is iemand zo attent om plaats te maken voor twee mensen die naast elkaar willen zitten. Er stapt iemand een halte eerder uit om een onbekende de weg te kunnen wijzen. Je ontvangt een glimlach als voedsel voor je goede humeur. Je vraagt de jongen met de koptelefoon naar zijn muziekvoorkeur. Je raakt aan de praat over gemiste aansluitingen. En misschien is ook j ouw glimlach net wat iemand nodig had.

Is wat ik hier schrijf klein en onbeduidend geworden door dramatische gebeurtenissen die in het nieuws zijn? Sjalom, vrede, is meer dan het ontbreken van oorlog en geweld: goede verhoudingen, harmonie, rechtvaardigheid. En nou heb ik dus de hoop - of ben ik heel naïef? - dat een normale vriendelijke omgang met elkaar, ook in de bus, op straat, in de winkel, op een of andere manier bijdraagt aan een wereld die meer vatbaar is voor vrede. Dat de kleine sjalom als het ware de grote sjalom voedt.

(En voor wie dat te hoogdravend vindt: het zou er in ieder geval een stuk aangenamer door kunnen worden in het openbaar vervoer.)

Dobber

WERKDAG MIGRANTENWEEK GROOT SUCCES

In de levendige internationale havenstad Rotterdam werd op zaterdag 25 november de landelijke werkdag in het kader van de Migrantenweek gehouden. Het thema *Samen verder, vieren van eigen kracht* bleek goed aan te sluiten bij de Rotterdamse situatie, waar honderden migrantengemeenschappen leven, werken en vieren. Met ruim 200 bezoekers was de werkdag dit jaar een groot succes.

Kathleen Ferrier (CDA Tweede-Kamerlid) opende de werkdag met een lezing over vrijblijvendheid en verlegenheid in de multiculturele samenleving. De nieuwe brochure *Wij horen bij elkaar. Kerken, geloof en integratie* van de Raad van Kerken vond een zeer greetbare ontvangst. Het gesprek met de zaal en diverse inleiders bracht de betekenis van het

geloof in het integratiedebat zeer sterk naar voren. Beleidsmakers werden uitgenodigd om eens een kijkje op de 'werkvloer' te komen nemen. Tijdens de werkdag was er ook veel tijd ingeruimd voor muziek: het Afrikaanse koor van de Scots International Church, het Kaapverdiaanse kinderkoor en het Surinaamse jongerenkoor zorgden voor de perfecte mix van feest, spiritualiteit en sereniteit. Onder genot van hapjes en dans van de Filipijnse gemeenschap konden mensen elkaar ontmoeten en blijvende contacten leggen. Of, zoals Kathleen Ferrier het zei: "God nodigt ons uit om te dansen."

Meer informatie op www.migrantenweek.nl

(veel)kleurige werkdag

DE RAAD IN VERGADERING

In de laatste vergadering van 2006 keken de leden van de plenaire Raad vooral naar de toekomst. Zo werd het Oecumenisch Leesrooster voor de jaren 2007-2010 goedgekeurd, terwijl ook besloten werd het beleidsplan 2007-2011 te aanvaarden als raamwerk voor het werk van de Raad in de komende jaren. Wegens verblijf in het buitenland van voorzitter Ton van Eijk leidde waarnemend vice-voorzitter Hans van Vliet van het Leger des Heils de vergadering. Algemeen secretaris Ineke Bakker geeft een impressie.

Oecumenisch Leesrooster

Een werkgroep onder leiding van dr. Roel Bosch had de Raad het concept van het Oecumenisch Leesrooster 2007-2010 aangeboden. Ter vergadering gaf mevrouw Anneke van Wijngaarden, lid van de werkgroep en tevens van de beraadgroep Vieren, een korte toelichting. Ze vertelde dat de werkgroep begonnen was met een enquête via internet onder gebruikers van het rooster. Daar was een heel behoorlijke respons op gekomen. Op grond van de reacties werd besloten af te zien van de zogenaamde 'schuifblokken'. Voor het eerst werd een apocrief boek, 2 Makkabeeën, opgenomen, omdat dankzij de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) de aandacht voor deze boeken is toegenomen. Voor dit blok is, evenals voor de andere blokken, zo toegankelijk mogelijke achtergrondinformatie geschreven.

In de bespreking van het voorstel bleek veel waardering voor de zorgvuldige manier waarop het rooster wordt samengesteld. Wel vroeg de heer Plaisier van de Protestantse Kerk in Nederland zich af of voldoende gerekend wordt met de kinderen en jongeren in de kerk. Is het lezen van de profeet Ezechiël in de veertigdagentijd voor kinderen wel geschikt? Komen de basisverhalen voor hen wel voldoende aan bod, nu ze die thuis of op school steeds minder horen, zo vroeg hij zich af. Mevrouw Van Veen-de Graeff van de Remonstrantse Broederschap wilde de vraag wel uitbreiden naar volwassenen. Hoe

bereiken we dat ook volwassenen een groei doormaken, zeker in gemeenten waar predikanten niet elke week voorgaan? Hoe zorg je daar voor een eigentijdse verkondiging met een voldoende pastorale component? De heer Koning van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten vertelde dat in de joodse traditie het boek Ezechiël pas gelezen wordt door en voor mensen van boven de dertig. Hij pleitte voor het consulteren van een didacticus over de vraag welke bijbelverhalen didactisch verantwoord zijn. Mevrouw Van Wijngaarden wees erop dat bij het blad Bonnefooi geen bijbelverhalen verteld worden aan heel jonge kinderen. Anderzijds wist zij uit haar onderwijservaring dat kinderen ook moeilijke verhalen vaak best begrijpen. Na een interessante bespreking kon de voorzitter concluderen dat het Oecumenisch Leesrooster door de Raad werd goedgekeurd.

Zie voor meer informatie over het Oecumenisch Leesrooster ook pag. 6 en 7.

Beleidsplan 2007-2011

Na enkele eerdere besprekingen en een uitvoerige consultatieronde onder de lidkerken moest de Raad nu het beleidsplan 2007-2011 met de titel *Met open ogen en een warm hart onderweg* definitief goedkeuren als raamwerk voor het werk van de Raad in de komende jaren. In de discussie bleek veel waardering voor de grotere aandacht voor missionaire presentie en voor jongeren. Zo

zal het missionair-liturgisch project *Intercity bestemming Pasen* in 2007 herhaald worden, terwijl zo mogelijk in 2008 een nieuw project gestart wordt. Voor jongeren komt er een Oecumenische Summer Course. Aandacht voor missie en jongeren is niet alleen voor de historische kerken van belang. Zo vertelde mevrouw Somi van de Syrisch-Orthodoxe Kerk dat ook haar kerk jongeren van de tweede en derde generatie dreigt te verliezen. De heer Reichel van de Evangelische Broedergemeenten sloot daarbij aan door zich af te vragen of mensen nog wel begrijpen wat institutionele oecumene is. Hij pleitte voor missionaire presentie in oecumenisch verband. We moeten toe naar een oecumenische zending, zo benadrukte hij.

Verskillende Raadsleden vonden het beleidsplan wel zeer ambitieus, als de formatie van het secretariaat in de komende jaren gereduceerd wordt. Er was dan ook brede instemming met het voornemen van het moderamen om binnen het raamwerk van het beleidsplan elk jaar een concreet jaarplan te maken en te zoeken naar wegen dat lidkerken taken van de Raad overnemen. Mevrouw Van Veen riep op tot het meer gebruikmaken van de expertise en nota's van de lidkerken en ook de heer Plaisier vond dat gezocht moet worden naar modellen voor het uitbesteden van taken aan lidkerken. De heer Koning deed de suggestie om een inventarisatie te maken, terwijl de heer Ramzy van de Koptisch Orthodoxe Kerk erop aandrong dat de lidkerken elkaar beter leren kennen. Na een uitvoerige bespreking stemde de Raad in met het beleidsplan als raamwerk voor het werk van de Raad in de komende jaren. Wel zal over de plaats van de interculturele ontmoeting en interreligieu-

ze dialoog nog verder gesproken worden. Ook moet er een meerjarenbegroting komen om duidelijk te maken hoe het werk gefinancierd kan worden.

Begroting 2007

De penningmeester van de Raad, de heer Hens Haeck, gaf aan dat een meerjarenbegroting op dit moment nog niet gegeven kan worden, omdat nog niet duidelijk is hoe de reductie van de formatie van het secretariaat precies zal verlopen. Maar het moderamen streeft naar een spoedige besluitvorming daarover, hoezeer hem dat persoonlijk ook aan het hart gaat, verzuchtte hij. Nu kon hij de begroting 2007 met een bescheiden tekort aan de plenaire Raad voorleggen. De Raad stelde de begroting vast. Het tekort komt ten laste van de reserves, waarmee de Financiële Commissie akkoord ging. Een van de posten waarop bezuinigd wordt, zijn de vergaderkosten. Met ingang van 2007 zal in de 'huizen' van de lidkerken vergaderd worden. Daarmee komt een einde aan de lange traditie van vergaderen in de Bergkerk in Amersfoort. De voorzitter bedankte koster Ronald Buijk met een grote bos bloemen zeer hartelijk voor zijn goede zorgen gedurende al die jaren.

OECUMENE TER PLAATSE

Kerken en de WMO in Zuid-Holland

Dit was de titel van een provinciale werkdag over de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) op 16 september 2006 in Rotterdam. In de nieuwsbrief van de raad van kerken Leidschendam-Voorburg schrijft Marjan Zebregs over deze werkdag, die was georganiseerd door het Provinciaal Dienstencentrum Zuid-Holland en het bisdom Rotterdam. Er waren ruim 180 mensen aanwezig, voor de organisatie en alle aanwezigen een enorme verrassing. Het begin was al gelijk goed: je sluit je aan bij mensen die aan de rand van een winkelcentrum in de rij staan om een kerk binnen te gaan. Een mooie illustratie dat de kerk midden in de samenleving staat en dat de kerk (of beter het christelijk geloof of God) mensen trekt!

Na inleidingen door burgemeester Bandell van Dordrecht, die het geloof en de kerk en heden en verleden aardig met de WMO wist te verbinden, en een informatief en boeiend verhaal door de heer Jac Franken, beleidsmedewerker van Kerkinactie, gingen de deelnemers in zes groepen uiteen.

Belangrijke vragen waren: hoe worden de mensen bereikt die deze ondersteuning

het meest nodig hebben, hoe worden voldoende vrijwilligers gevonden, en wat kan gedaan worden voor mensen die geen hulp willen.

Uit de werkgroepen kwamen onder andere de volgende punten naar voren:

- Zorg voor een onafhankelijke klachtencommissie bij de WMO.
- Kijk goed hoe de burgerlijke gemeente kwaliteit en welzijn formuleert in de gemeentelijke verordening WMO en in het vierjaarlijkse beleidsplan WMO.
- Zoek samenwerking: a) katholiek en protestant, b) kerken en maatschappelijke organisaties (scholen, consultatiebureaus, maatschappelijk werk, gehandicaptenorganisaties, ouderenorganisaties, welzijnswerk, ouderenwerk) en c) kerken en gemeentelijke overheid.
- Een klein ding goed doen is ook heel waardevol, maak helpen niet te complex, vergader niet te veel.
- Geef steun aan kerkelijke vertegenwoordigers in de WMO-commissie: dat geeft de betrokkene een achterban, voorkomt overbelasting en maakt dat meer mensen zich betrokken voelen.

Avondmaalsproject voor Phandulwazi in Zuid-Afrika

Met Pasen 2006 begonnen de gezamenlijke diaconieën van de hervormde gemeente en de gereformeerde kerk van Leiden een nieuw avondmaalsproject. De opbrengst van het project is bestemd voor het Phandulwazi Life Centre: een trainingsprogramma van het kindertehuis King William's Town Child and Youth Care Centre in Buffalo City in Zuid-Afrika.

Phandulwazi vangt jongeren op tussen de 12 en 18 jaar die met justitie in aanraking gekomen zijn. Het project kan ook gevolgd worden als preventie of als onderdeel van een veroordeling. De jongeren krijgen excursies en trainingen, onder meer in sociale vaardigheden. Zo leren zij sterker in hun schoenen te staan. Phandulwazi is een dagopvang. De jongeren wonen niet

in het kindertehuis, maar bij hun ouders of familie.

In het kindertehuis wonen ook zogenaamde aids-wezen in vijf paviljoens, momenteel zo rond de 150. De paviljoens zijn stenen gebouwen met een keuken en slaapzalen. De meeste kinderen hebben hun ouders verloren aan aids, maar zij kunnen ook verstoten zijn door de familie, omdat ze zelf besmet zijn met het virus. De gebouwen waarin de kinderen wonen, zijn er slecht aan toe en moeten hoognodig geverfd en opgeknapt worden. De burgerlijke gemeente Leiden en de gemeente Buffalo City hebben samen besloten dat het opknappen van een van de paviljoens een goed gezamenlijk project is voor Leidse en Zuid-Afrikaanse jongeren. Daarom organiseerde de gemeente Leiden een werkvakantie voor jongeren, de Leidse werkbrigade. Er werd voor dit kindertehuis gekozen omdat de gezamenlijke diaconieën al contact hadden met het Child and Youth Care Centre in de vorm van het avondmaalsproject Phandulwazi. De contacten lopen al langer: in 2002 was de opbrengst van de diaconale kerstcollekte bestemd voor dit kindertehuis.

De komst van de Leidse werkbrigade bood de unieke kans aan Leidse jongeren en de 24 Zuid-Afrikaanse jongeren uit het Phandulwazi-project om samen te klussen in een paviljoen van het kindertehuis. De Zuid-Afrikanen zorgden vooral voor het timmerwerk en de elektriciteit. Uit de nieuwsbrief van de Leidse werkbrigade blijkt dat de inzet van beide partijen goed was: overal waar je liep werd ontzettend hard gewerkt om het paviljoen zo mooi mogelijk te maken. Bij een bezoek aan Zuid-Afrika hoort uiteraard ook een bezoek aan een kerk in dat land. De werkbrigadiers gingen naar de Good News Christian Church, die bekend staat als een leuke en gezellige kerk. Zij werden er met open armen ontvangen, waarbij alle kerk-gangers vrolijk zongen, klaptten en dans-ten. Het bleek een heel bijzondere ervaring voor alle partijen.

De opbrengst van de collecten van het avondmaalsproject wordt verdubbeld door ICCO. In december 2006 wordt de voorlopige opbrengst van de avondmaalscol-lecten overgemaakt.

Floris Visser

OECUMENISCH LEESROOSTER 2007-2010

Meer dan dertig jaar terug zochten enkele spoorzoekers naar een bijbels leesrooster, een alternatief voor de 'vrije tekstkeuze' in de veelal protestantse kerken. Zo'n alternatief zou een mix moeten zijn van de verworvenheden van het klassieke rooster dat in de Lutherse Kerk functioneert, het nieuwe driejarig rooster van de Rooms-Katholieke Kerk, overgenomen door de oud-katholieken en anglicanen, en de calvinistische liefde voor de hele Schrift als bron van prediking. Op hun zoektocht kregen ze steun van leden van vele kerken, zodat het een waar oecumenisch project werd. Inmiddels zijn bijna 30 jaargangen 'Oecumenisch Leesrooster' voorbij, en heeft de plenaire Raad het rooster voor de komende drie jaar (2007-2010) vastgesteld. Een bijdrage van Roel A. Bosch, namens de redactie.

De Raad van Kerken in Nederland besloot enige tijd geleden om opnieuw een commissie aan het werk te zetten, die voor de jaren 2007-2010 een rooster moest samenstellen. Inmiddels is, zoals vermeld, het voorstel voor dit rooster door de plenaire Raad vastgesteld. Het is bedoeld om plaatselijke gemeenten en parochies, en voorgangers in instellingen van zorg en justitie, elke zon- en feestdag een goed afgewogen combinatie van lezingen aan te bieden. Het rooster valt in twee kolommen uiteen: de doorgaande lijn en de alternatieve blokken.

Doorgaande lijn

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie kent de Rooms-Katholieke Kerk een bijbels leesrooster voor zondagse vieringen, dat ieder derde jaar weer opnieuw begint. In dit rooster geeft de evangelielezing de toon aan: in het A-jaar Matteüs, B-jaar Marcus, C-jaar Lucas, met Johannes als boek voor de bijzondere tijden in het jaar. Dit rooster is door verschillende kerken overgenomen, met kleine wijzigingen. De Anglicaanse Kerk, de Oud-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in Nederland gebruiken het zo onder de naam 'Gemeenschappelijk Leesrooster'. Ook in dit Oecumenisch Leesrooster vindt u dit rooster als doorgaande lijn. Zo kan het rooster dus ook goed functioneren in parochies die zich houden aan het Romeins Mis-

saal. Er zijn zeker afwijkingen, maar het materiaal is in ongeveer 40 van de 55 keer per jaar uitwisselbaar.

Alternatieve blokken

Naast deze lijn, met het evangelie als rode draad, leeft er nog een andere traditie binnen de oecumene. Deze acht het van belang om in de zondagse dienst de hele Schrift aan de orde te kunnen stellen. Deze traditie gaat uit van de eigen kracht van ieder bijbelboek. De eerste lezing of hoofdlezing kan los staan van de vier evangeliën. Denkend in deze lijn biedt het Oecumenisch Leesrooster ieder jaar vier of vijf alternatieve blokken aan. Deze kunnen op gezette tijden de 'gewone' lezing vervangen of aanvullen.

Concreet

Bij het samenstellen van het rooster ging de commissie uit van een aantal vragen. De eerste was of het niet wijs zou zijn als bepaalde 'sterke' verhalen en gedeelten uit de Schrift eens in de negen tot twaalf jaar aan bod zijn geweest. Zouden kinderen in de basisschoolleeftijd niet een bepaalde minimumkennis moeten meekrijgen? Maar het gaat niet alleen om kinderen: voor veel kerk-gangers is de eredienst de enige kans die ze zichzelf geven om de bijbel te lezen. Zo kwamen in deze cyclus de Jozef-verhalen, Jona en Exodus op het rooster te staan.

Hiernaast speelden andere vragen mee. Voor het verstaan van de bijbel is het goed dat ieder jaar een oudtestamentisch boek goed gelezen wordt. Haggai en Nehemia komen zo naar voren.

De brieven uit het Nieuwe Testament mogen ook gerust hun eigen stem laten horen. Dit keer klinken delen uit Romeinen, Filippienzen en 1 Timoteüs.

Ook is het goed te proeven aan schatten die anders zelden te zien zijn. Het klassiek rooster stempelt de Advent in het A-jaar. Jesaja, anders vaak een begeleidende lezing, krijgt het eerste woord in een van de

zomers, hetzelfde geldt voor de psalmen. Voor veel kerken is de kennismaking met de deuterokanonieke boeken nieuw. In de herfsttijd lezen we een keer uit 2 Makkabeeën, een van de meest geciteerde boeken in het Nieuwe Testament.

Het 'simpele' adventsverhaal met de lezingen uit Lucas komt in het C-jaar als alternatief te voorschijn, mede op grond van ervaringen in vorige cycli.

Het rooster voor de komende drie jaar ziet er zo uit:

	Jaar A	Jaar B	Jaar C
Adventstijd + Kerst	Klassiek ELD (vervolg Herfst C-jaar)	Filippienzen	Lucas 1-2
Epifanieëntijd		Jona	
Veertigdagentijd	Nehemia		Exodus 1-24
Paastijd			
Zomertijd	Scheppingspsalmen	Romeinen Jesaja 42-52	1 Timoteüs
Herfsttijd			
Voleindingstijd	Genesis 37-40 (Jozef-verhalen)	2 Makkabeeën	Haggai

Toepassing

Het alternatieve spoor van het Oecumenisch Leesrooster is opgezet voor gebruik in de zondagse kerkdienst. Er zijn echter ook andere situaties waarin het zijn waarde bewijst. Leerhuizen, oecumenische gesprekskringen, vieringen door de week of in vakantietijd hebben er ook vaak een goed houvast bij. Mensen die thuis de bijbel lezen, kunnen daarvoor het rooster van het NBG gebruiken, dat gebaseerd is op dit rooster, of er op een eigen manier mee omgaan. Daarmee heeft het naast een liturgische functie ook zeker betekenis in de kringen van gemeenteop-

bouw, vormingswerk, catechese en persoonlijke bijbelstudie en inkeer.

Tenslotte

In Advent 1974 verscheen de eerste editie van het Oecumenisch Leesrooster, een mondiaal unicum. Sindsdien zijn er in en buiten Nederland meerdere gevolgd. We hopen dat ook nu, in de jaargangen 31 tot en met 33, de vreugde van de mens die uit zijn schatkist oud en nieuw tevoorschijn haalt, mag schitteren!

LEZINGENREEKS SIBIU: FEBRUARI - JUNI 2007

Op weg naar de Derde Europese Oecumenische Assemblee in Sibiu (4 - 8 september 2007) organiseren de Raad van Kerken in Nederland en de Katholieke Vereniging voor Oecumene een lezingenreeks ter voorbereiding op deze assemblee. Voor de derde keer organiseren de kerken in Europa op Europees niveau een oecumenische assemblee. Dit keer is het thema 'Het licht van Christus schijnt over allen. Hoop op

eenheid en vernieuwing in Europa.' Na de bijeenkomsten in Bazel (1989 - conciliair proces voor Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping) en Graz (1997 - Verzoening, gave van God en bron van nieuw leven) is het nu de beurt aan Sibiu (Roemenië).

De keuze voor deze stad, die ligt in het hart van Transsylvanië, is niet toevallig. De Conferentie van Europese Kerken (CEC) en de Raad van Europese Bisschoppenconferenties (CCEE) wilden de bijeenkomst graag in een orthodox land houden. Sibiu is een goede en logische keuze. Het is een prachtige oude stad, die in 2007 de culturele hoofdstad van Europa is. In datzelfde jaar treedt Roemenië samen met Bulgarije toe tot de Europese Unie.

Het motto van de derde Oecumenische Assemblee luidt: *Het licht van Christus schijnt over allen. Hoop op eenheid en vernieuwing in Europa.* CEC en CCEE hebben de kerken in Europa uitgenodigd om nationaal en lokaal met de voorbereiding op de derde as-

semblee aan de slag te gaan. Hiermee hopen zij een oecumenische pelgrimage op gang te brengen binnen de kerken in Europa. De Katholieke Vereniging voor Oecumene en de Raad van Kerken pakken deze uitnodiging graag op en bieden in de aanloop naar Sibiu in de eerste helft van 2007 zes Sibiu-lezingen aan. In deze lezingen zullen de thema's die in Sibiu aan de orde komen, vanuit de Nederlandse en Europese context voor het voetlicht gebracht worden.

De Sibiu-lezingen worden gehouden in het centrum van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, Walpoort 10, 's-Hertogenbosch, van 14.00 - 17.00 uur. Entree € 5,00.

2 februari

Tini Brugge - Licht in de wereld, schaduw op Gods schepping

Drs. Tini Brugge is biologe en literatuur-informatiespecialist. Zij is steeds op zoek naar aanknopingspunten in het leven van alledag om bruggen te slaan tussen activiteiten in en rond de kerk en thuis. Van liturgische bloemschikken tot tuinieren en koken met betekenis. Zij is nu bezig met een project *Tuinen, planten en geloof*. Een aantal van haar projecten wordt onder andere ondersteund door de projectgroep Kerk en Milieu van de Raad van Kerken. Tini Brugge publiceerde de boeken *Hemelse spijzen*, *Bloemen geven zin* en *Geheimen uit de kloostertuin*.

- 23 februari **Hielke Wolters - Gerechtigheid en Vrede – Werken aan een geloofwaardige economie**
 Dr. Hielke Wolters is theoloog en directeur van Oikos. Oikos is een oecumenische organisatie die opkomt voor mensen in arme landen door bij te dragen aan veranderingen in Nederland. Oikos wil mensen in Nederland kennis laten maken met het leven van mensen in ontwikkelingslanden en met dat van migranten in Nederland. In haar projecten laat Oikos zien welke invloed ons leven heeft op dat van hen aan de 'andere kant' van de wereld en omgekeerd. Vanuit die doelstelling is Oikos recentelijk een project gestart in samenwerking met DISK en Kerkinactie onder de titel *Werken aan een geloofwaardige economie*. Hielke Wolters heeft verschillende artikelen en boeken geschreven over geloof en economie in een tijd van globalisering.
- 30 maart **Hanneke Arts - Leven met Christus. Een weg (om) te gaan**
 Dr. Hanneke Arts is medewerker publiciteit en voorlichting bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene en teamleider bij Stichting het Kruispunt, Straatpastoraat Nijmegen. Zij studeerde theologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen en promoveerde onlangs op de betekenis van de triniteit in de geschriften van de Brabantse begijn Hadewijch (12^e - 13^e eeuw).
- 20 april **Henk Vroom - Moet het christendom zijn eerstgeboorterecht in Europa afstaan?**
 Prof. dr .Henk Vroom is hoogleraar godsdienstwijsbegeerte, coördinator van het Centrum voor Dialoog aan de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit en editor van het tijdschrift *Studies in Interreligious Dialogue*. Zijn laatste boek is *Plaatsbepaling. Christelijk geloof in een seculiere en plurale cultuur*, onder meer met een visie op andere religies en met name de islam.
- 25 mei **Wout van Laar - Getuigen van het licht. Over de missionaire roeping**
 Drs. Wout van Laar is directeur van de Nederlandse Zendingsraad (NZR). De NZR is het landelijk platform voor protestantse en oud-katholieke kerken en organisaties op missionair terrein. Hij is tevens secretaris van de beraadgroep Missionaire presentie van de Raad van Kerken en werkte eerder als zendingspredikant in Chili.
- 29 juni **Kees van Vliet - Over het verlangen naar de zichtbare eenheid van de Kerk**
 Dr. C.T.M. van Vliet is priester van het bisdom Rotterdam en pastoor in Voorhout. Hij is docent systematische theologie aan de Fontys Hogeschool in Amsterdam en het priesterseminarie van het bisdom Haarlem. Van zijn hand verscheen *Kerk met twee ogen. Een katholieke ecclesiologie*. Hij is lid van de beraadgroep Geloven en kerkelijke gemeenschap van de Raad van Kerken en lid van het hoofdbestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

KIES VOOR DE VLUCHTELING!

Op zaterdag 11 november jl. organiseerde de projectgroep Vluchtelingen een landelijke werkdag in Amersfoort. De elfde van de elfde: Sint Maartendag. Sint-Maarten: symbool voor omzien naar de zwakkeren in de samenleving. Maar ook: elf dagen voor de verkiezingen. En het getal 11: gekkengetal, want je hebt de perfectie (12) niet bereikt. Kwamen de ongeveer 80 deelnemers, mensen uit de praktijk, naar Amersfoort met een ijdele, dwaze hoop? Aan de deskundige inleiders heeft het niet gelegen. Een verslag van Carel Bertram, lid van de projectgroep.

Programma

- Carolus Grütters: vier jaar Verdonk:
- Anton van Kalmthout: vreemdelingendetentie
- Forumdiscussie met asielwoordvoerders van CDA, PvdA, SP, ChristenUnie, GroenLinks

Beide hoofdsprekers, zowel Grütters, docent Migratierecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen, als Van Kalmthout, hoogleraar Strafrecht en Vreemdelingenrecht aan de Katholieke Universiteit Brabant bepaalden de aanwezigheid bij de feiten en de fictie.

Asiel en fatsoen: moet je doen!

Volgens de theorie is het vreemdelingenbeleid 'streng doch rechtvaardig' maar in de praktijk worden vreemdelingen geweerd, aldus Grütters. De politiek als wetgever is ongeduldig: de effecten van nieuwe wetgeving worden niet afgewacht, maar gevolgd door weer nieuwe maatregelen, waarvan de implementatie ongeveer vier jaar duurt. Lange wachttijden zijn voor vluchtelingen aantrekkelijk,

want de wachttijd geeft op zich bescherming. Een generaal pardon blijkt politiek onhaalbaar. De angst voor aanzuigende werking is een hype en niet aantoonbaar.

Nederland een hard land

Van Kalmthout meent dat de overheid zich aan de regels moet houden en geen onderscheid mag maken tussen Nederlanders en vreemdelingen. Illegalen is het verzamelbegrip voor mensen zonder verblijfsvergunning: asielzoekers, toeristen die te lang blijven, gescheiden allochtone vrouwen, criminelen, mensen die zonder papieren zijn binnengesmokkeld. Mensen, afgesneden van alle voorzieningen; overlevende, die leven in de marge van onze samenleving. Voor deze

vlnr: Van Kalmthout en Grütters

mensen is Nederland een hard land, dat ongewenste vreemdelingen slechter behandelt dan criminelen. In deze zin is er, volgens Van Kalmthout, sprake van schending van mensenrechten. Vreemdelingenbewaring behoort een uiterste middel te zijn en alleen toegepast te worden als er sprake is van gevaar voor de openbare orde. Die 'openbare orde'-toets wordt nooit toegepast, mensen worden gemakkelijk gedetineerd. Detentie wordt daarmee gebruikt als middel tot afschrikking. Triest is dat de illegaal niet aan het woord komt: er is geen interesse voor zijn verhaal. Van Kalmthout concludeert dat het huidige uitzettingsbeleid een doodlopende weg is, maar realiseert zich dat dit moeilijk te wijzigen is. Nederland zal zich ook moeten houden aan de meer liberale Europese regelgeving. In het algemeen zijn advocaten zich te weinig bewust van de kansen die dit biedt. Tenslotte noemt hij tien punten voor verbetering (zie kader).

Forumdiscussie.

Onder leiding van Willem Breedveld konden de aanwezige woordvoerders (VVD ontbrak) hun visie geven over het gevoerde asielbeleid. Het CDA werd scherp door PvdA, SP, ChristenUnie en GroenLinks aangevallen, waarbij termen als inhumaan, niet-christelijk, terugkeer niet effectief en kinderen nooit opsluiten, werden gebruikt. De feiten geven aan dat niet gevreesd hoeft te worden voor aanzuigende werking of Spaanse toestanden (Grütters). Het CDA-standpunt - individuele beoordeling, geen generaal pardon, de uitspraken van de rechter uitvoeren - vond duidelijk bij de zaal geen gehoor. Het terugkeerbeleid werkt maar in beperkte mate, een groot deel van de 26.000 van Verdonk wordt niet uitgezet, maar vertrekt Met Onbestemde Bestemming (MOB). Ze worden uit de lijst geschrapt. Maar, volgens GroenLinks, een dergelijke administratieve handeling lost niets op, want mensen lossen niet op. Waar-

De tien punten van Van Kalmthout

- alternatieven voor detentie
- detentie: uiterste middel met maximum
- rechterlijke toetsing van rechtmatigheid
- geen kinderen in detentie
- fatsoenlijke dagprogramma's
- ongewenstverklaring: alleen bij serieus misdrijf
- toetsing aan Europese richtlijnen
- personeel: gekwalificeerde medewerkers
- detentie niet met doel van afschrikking
- buitenschuld-criterium: goed toepassen

schijnlijk blijven ze illegaal in Nederland. Wat overblijft zijn schrijnende situaties, wanhopige diakenen, die met de gevolgen van het huidige beleid geconfronteerd worden. Helaas wilde de regeringspartij geen antwoord geven op de vraag hoe lang dit nog doorgaat.

Viering

In een ingetogen afsluitende vesperdienst werd voorbede gedaan voor *allen die op de vlucht zijn, voor de vreemdelingen in detentie, voor de kinderen die zich afvragen, waarom ze zo gestraft worden, voor hulpverleners, voor politici en beleidsmakers en voor de kerken, als zij het opnemen voor vreemdelingen.*

Epiloog

Bij het verschijnen van dit blad, zijn de verkiezingen gehouden en is de uitslag bekend. Het gebed van de vesperdienst zou als volgt kunnen worden aangevuld: *Bidden wij voor de politici, dat zij bij de formatie de nood van de medemens blijven zien en dat de geluiden uit de samenleving worden gehoord en dat de uitspraken over rechtvaardigheid en barmhartigheid overeind blijven staan.*

De inleiding van dr. C. Grütters is te vinden op www.raadvanekerken.nl

OECUMENISCH BULLETIN KOMT MINDER VAAK UIT

Er gaat iets veranderen in de uitgave van het informatieblad van de Raad van Kerken in Nederland, het Oecumenisch Bulletin. Om sneller informatie te kunnen doorgeven aan onze achterban, o.a. lokale raden van kerken, leden van beraad- en projectgroepen van de Raad en andere geïnteresseerden, zal de Raad in toenemende mate gebruikmaken van de vernieuwde website www.raadvankerken.nl en van de e-mailadressen van met name de lokale raden van kerken. Besloten is dat het Oecumenisch Bulletin niet meer tien keer per jaar, doch slechts zes keer per jaar zal verschijnen.

Met ingang van 1 januari 2007 zal het Oecumenisch Bulletin verschijnen in de maanden januari, maart, april, juni, oktober en november. Hierbij is sprake van een zekere spreiding over het jaar, terwijl ook geprobeerd is rekening te houden met evenementen als de Oecumene-lesing, Week van gebed voor de eenheid en de landelijke werkdagen voor provinciale en lokale raden van kerken.

De abonnementsprijs wordt gereduceerd van € 22,50 naar € 15,00 per jaar. Een combinatie met de reeks Oecumenische Bezinning blijft mogelijk, en kost € 22,50 per jaar.

De Raad van Kerken hoopt natuurlijk dat de ontvangers van het Oecumenisch Bulletin ook het komende jaar het blad willen blijven lezen. Voor de Raad zou dit een goed teken zijn.

Aan alle lokale raden van kerken doet de Raad het dringend verzoek het secretariaat op de hoogte te houden van de e-mailadressen en ook wijzigingen door te geven.

Oecumenische gebedskalender

Dit is de laatste keer dat op pag. 16 de Oecumenische Gebedskalender wordt aangegeven. Mensen die beschikken over internet kunnen de gebedskalender vinden op de website van de Raad van Kerken: www.raadvankerken.nl, onder het kopje 'vieren'. Degenen die niet beschikken over internet en wel gebruik maken van deze kalender kunnen bij het secretariaat een overzicht verkrijgen van de Oecumenische Gebedskalender.

VERKLARING 'MEER DAN VOEDSEL ALLEEN'

Eind 2005 werd de plaatselijke conferentie *Meer dan voedsel alleen* gehouden, gevolgd door een gelijknamige landelijke conferentie in Utrecht in april 2006. De organisatie daarvan berustte bij de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA en Kerkinactie. De basis voor deze conferentie werd gevormd door een conceptverklaring 'Meer dan voedsel alleen'. Tijdens en ook na de conferentie kwamen hierop reacties, zowel van organisaties als van personen. Al deze reacties zijn verwerkt in de verklaring 'Meer dan voedsel alleen'.

Bij de verklaring is ook een 'Plan van aanpak' gevoegd met een zeer uitgebreide lijst met aanbevelingen. De projectgroep AKN/EVA en Kerkinactie vragen organisaties en personen uit het overzicht die aanbevelingen te kiezen waarmee men mogelijk een steentje bijdraagt aan het bestrijden van armoede in Nederland.

Voor de tekst van de verklaring zie o.a. www.raadvankerken.nl, of tel. 033 4633844. Reacties zijn welkom via Kerkinactie, m.runia@kerkinactie.nl.

PROJECT WEEK VAN GEBED VOOR DE EENHEID

Regelmatig wordt de Raad van Kerken benaderd met de vraag of er een oecumenisch project is waarvoor gecollecteerd kan worden in de (oecumenische) dienst ter gelegenheid van de Week van gebed voor de eenheid. Niet elk jaar kan een project gevonden worden. Dit jaar is een klein project van Wilde Ganzen gevonden; voor Wilde Ganzen te klein om voor te vliegen. De Raad wil het project hier noemen als mogelijk collectedoel. Het staat uiteraard vrij een ander collectedoel te kiezen.

Bus voor aids-patiënten

In Swartland, Zuid Afrika, kunnen patiënten, dankzij de bemiddeling van de regering gratis aids-remmers krijgen. Daarvoor moeten zij naar een ziekenhuis, de Oklahoma-kliniek in de plaats Malmesbury, waar de middelen onder controle worden toegediend en toezicht wordt gehouden op een juist gebruik om resistentie van het virus te voorkomen. Veel patiënten hebben echter niet de middelen om de reis naar het ziekenhuis te betalen. En als ze al over de middelen beschikken, zijn ze niet in staat in de overvolle bussen te staan of in de rij te staan om te wachten. Helaas is de verwachting dat het aantal

aids-patiënten alleen maar zal toenemen. Daarom is een vervoermiddel voor deze patiënten noodzakelijk. De aanvragende organisatie is Darling

Trust, een particulier initiatief van de Zuid-Afrikaanse cabaretier P.D. Uys. Darling Trust is opgericht in 2003 om zorg aan hiv-patiënten te bieden via het Perron Outreach Programma. Darling Trust werkt vanuit Darling, Swartland, in het westen van het land. De leidster van het project, mevrouw Mary Anne Schreuder, is zeer betrokken bij het lot van de hiv-patiënten die het centrum bezoeken en wil graag meer voorzieningen voor ze creëren, waaronder een bus die hen vervoer biedt.

Giften zijn van harte welkom op giro 40.000 van de Wilde Ganzen in Hilversum o.v.v. Swartland.

foto: Wilde Ganzen

NIEUWE LEVENSTIJL OP DE MARKT

De Raad van Kerken heeft een lange geschiedenis met een verandering van levensstijl in relatie tot de bedreigingen van natuur en milieu. Dat begon met de breed gedragen actie voor een 'nieuwe levensstijl' in de jaren zeventig en kreeg een nieuwe impuls tijdens het 'conciliair proces voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping' in de jaren tachtig. In die tijd ontstonden ook plaatselijke oecumenische milieugroepen. Ook de werkgroep (inmiddels projectgroep) Kerk en Milieu van de Raad van Kerken ontstond in die tijd. Deze projectgroep is nu bezig zich te verbreden tot een 'Interkerkelijk Milieunetwerk', waaraan ook groepen deelnemen die geen relatie tot de Raad hebben, zoals het Christelijk Ecologisch Netwerk (CEN), waarin vooral organisaties met een evangelische of reformatorische achtergrond deelnemen

Op 16 november organiseerden de projectgroep en het Interkerkelijk Milieunetwerk een dag over *Duurzaam consumeren in een globaliserende wereld*. Welke veranderingen hebben zich sinds de jaren zeventig wat betreft duurzaam consumeren voltrokken en hoe kunnen we als kerkelijke groepen daarop inspelen? Inleider was prof. Gert Spaargaren, hoogleraar duurzame consumptie in Wageningen. Hij was bij uitstek geschikt om het thema in te leiden, omdat hij ook betrokken was geweest bij de actie nieuwe levensstijl en zo uit eigen ervaring de veranderingen op dit terrein in kaart kon brengen.

Bij de opening van de dag plaatste de voorzitter, en schrijver van deze bijdrage, Hans Schraevesande het thema in een mondiale samenhang. Hij verwees naar zijn recente ervaring vanuit een oecumenische consultatie over schepping en zending, waar de vraag centraal stond waarom in het missionaire werk van de kerken het thema schepping weinig aandacht krijgt. Is het Koninkrijk van God dan alleen voor mensen bedoeld en niet ook voor de hele schepping? Tijdens die consultatie waren de spanningen tussen Noord en Zuid nog steeds aanwezig. Het Noorden had vooral een 'groene agenda' en het Zuiden een 'bruine agenda' (de armoedebestrijding). Iemand uit het Zuiden stelde

Gert Spaargaren

toen voor om de kleuren van deze agenda's te mengen tot een 'olive agenda' (een olijfkleurige agenda en theologie). Het beeld van de olijf bleek een beeld te zijn dat op velerlei manieren vruchtbaar gemaakt kon worden voor het thema van de dag.

Gert Spaargaren schetste aan de hand van een groot aantal tegenstellingen het verschil tussen 1970 en de huidige situatie. Het geen of veel minder vlees eten tegenover het vaste klant zijn bij de scharrelslager. Het energie besparen door minder te stoken en

te verlichten tegenover groene energie en een hoge rendementsketel. Het gericht zijn op consuminderen tegenover het gericht zijn op anders consumeren. Een leefstijl die sober en somber is tegenover een spannende en snelle leefstijl. Van een moreel appel op de burgers om beperkingen en begrenzungen te respecteren naar een strategie om de consument tot een keuze voor groene kwaliteit te verleiden. Van een markt die niet meer dan 2% bedroeg naar een markt van duurzaam consumeren die 20% kan gaan bedragen. In 1970 was er weinig aanbod van een meestal slechte kwaliteit. Nu is er veel meer aanbod, dat ook nog van een goede kwaliteit is.

Veel van deze, bewust scherp geformuleerde tegenstellingen werden door de deelnemers herkend, maar ook van kritische kanttekeningen voorzien. Vooral de tegenstelling van sober en somber tegenover spannend en snel werd als te gemakkelijk gezien, zeker vanuit christelijke idealen. Sober hoeft helemaal niet somber te zijn! Er is veel veranderd en er is ook nog veel mogelijk. Voor duurzame consumptie is niet het aanbod het probleem. Uit onderzoek blijkt dat de consument eigenlijk wel weet wat goed milieu- en consumentengedrag is, maar dat toch niet doet. Onder kerkleden is dat nauwelijks anders dan bij anderen. De verandering zal ook moeten komen door aan te sluiten bij bestaande en nieuwe aansprekende culturele beelden die gemeengoed zouden moeten worden zoals: nadruk op gezondheid, risicomijding, slow food, streekproducten, biodiversiteit en fair trade.

Het bedrijfsleven staat open om op duurzaam consumeren in te spelen als de consument daarop aandringt. Hoewel ze zelf ook wel verdergaande initiatieven zouden kunnen nemen. Waarom heeft Albert Heijn bijvoorbeeld geen eco-bonuskaart?

Hans Schraevesande

In de middag werden in werkgroepen verschillende thema's besproken. David Ketel vertelde over de ervaringen met het onder de aandacht brengen van het 'klimaatplan' in Bennekom. Tini Brugge informeerde over de mogelijkheden om natuur en milieu te verbinden met liturgie en spiritualiteit. In een derde groep werden ervaringen van plaatselijke groepen uitgewisseld. Daarbij stonden de activiteiten van groepen in Rotterdam Kralingen en Bennekom centraal. Het was verrassend te merken dat er nog zo veel oecumenisch samengestelde groepen op het terrein van kerk en milieu actief zijn. Zij blijken behoefte te hebben aan landelijke stimulansen en aan het uitwisselen van ervaringen via de website van de projectgroep.

De zestig deelnemers hebben de dag als een geslaagde ontmoeting ervaren waar ze nieuwe inspiratie voor hun activiteiten hebben opgedaan. De dag was mede mogelijk geworden door een ruime financiële bijdrage van de Stichting Kerk en Wereld, die door het steunen van deze bijeenkomst de verbinding en wisselwerking tussen 'kerk' en de 'wereld' van de markt zeker bevordert heeft.

OECUMENISCHE GEBEDSKALENDER

In wereldwijde verbondenheid gedenken wij:

- week 2 (14 januari 2007): **Golfstaten, Iran, Irak**
- week 3 (21 januari 2007): **Cyprus, Griekenland, Turkije**
- week 4 (28 januari 2007): **Algerije, Libië, Marokko, Tunesië**
- week 5 (4 februari 2007): **Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen, Zweden**
- week 6 (11 februari 2007): **Ierland, Groot-Brittannië**
- week 7 (18 februari 2007): **België, Luxemburg, Nederland**
- week 8 (25 februari 2007): **Portugal, Spanje, Italië, Malta**
- week 9 (4 maart 2007): **Duitsland, Frankrijk**
- week 10 (11 maart 2007): **Oostenrijk, Liechtenstein, Zwitserland, Andorra, Monaco en San Marino**

Vreugde

Ik zou van blijdschap
een klarinet willen zijn,
een diepe fagot
van ontzag.

Ik zou
tomeloos willen draven,
een hinde,
tokkelend over de aarde.

Een carillon
zou ik willen zijn,
een octaaf duiven,
wirwar over de stad.

Mijn handen mijn ocarino,
mijn voeten hindelopen,
mijn hart mijn tamboerijn.

En al de klanken van mijn vreugde
uitstrooien in het licht,
een luisterrijke fontein,
een welluidende waterval.

O overvloed van leven,
bron van geluk,
geloofd zij God
met diepe teugen.

tekst: Jaap Zijlstra